

«МОЛЕНІЄ ДАНИЇЛА ЗАТОЧНИКА» та «Слово Даниїла Заточника». «Моленіє» і «Слово» — два текстуально близькі збірники афоризмів 12—13 ст. Дійшли у великій кількості списків різних редакцій. Один з них є переробкою другого або, можливо, обидва походять від спільного, нині невідомого тексту. Авторство вже в давні часи приписане *Даниїлу Заточнику*.

«Моленіє» та «Слово» є збірками афоризмів з різних джерел (Псалтиря, Книги Сіраха, Книги Притч Соломонових та ін. книг *Біблії*, «Пчоли» (збірник перекладів висловів і коротких істор. анекдотів, поширених у давньорус. літературі), «Стословця» Геннадія (звід висловів константиноп. патріарха Геннадія I; 458—71), «Слова про злих жінок»). Афоризми сюжетно впорядковані як звернення автора до князя (у ряді списків редакції 13 ст. названо переяславль-залеського кн. *Ярослава Всеволодича*). Даниїл Заточник нагадує про якусь свою провину, жаліється, що він відлучений від княжої ласки. Він описує своє злиденне становище і вигадує всілякі можливі засоби його уникнути; принижується і намагається насмішити князя й водночас пишається своїм розумом та здібностями. Добір афоризмів незвичний для давньорус. збірників: відносно малий відсоток афоризмів дидактично-клерикальних, більшу частину займають побутові, часто соціально спрямовані (про *князів* та *бояр*, багатих і бідних та ін.). Усе це зумовило надзвичайну популярність «Моленія» та «Слова» й водночас — варіативність тексту в різних списках.

Літ.: «Слово Даниила Заточника» по всем известным спискам (с предисловием и примечаниями И.А. Шляпкина). СПб., 1889; *Зарубин Н.Н.* «Слово Даниила Заточника» по редакциям XII—XIII вв. и их переделкам. М., 1932; *Романов Б.А.* Люди и нравы Древней Руси. М.—Л., 1947; *Лихачев Д.С.* Великое наследие: классические произведения литературы Древней Руси. М., 1975; *Словарь книжников и книжности Древней Руси*, вып. 1. Л., 1987.

Т.Л. Вілкул.